

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**73-ї наукової конференції професорів, викладачів,
наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

Том 2

21 квітня – 13 травня 2021 р.

Полтава 2021

*Т.М. Зіненко, к.м., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
С.А. Роготченко, аспірантка ІПСМ НАМ України
М.Д. Носатченко, магістрантка 501 АОП
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

«ПОРЦЕЛЯНОВИЙ СЛІД» У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИКА ІВАНА ВІЦЬКА

Постать Народного художника України Івана Віцька (1930-2011) надійно увійшла до плеяди видатних митців ХХ – початку ХХ століття. «Порцеляновий слід» його активно прочитується практично у всіх формах, що за майже сорок років свого існування випускав Полтавський фарфоровий завод, де Іван Михайлович був незмінним головним художником (1964-1984). Цей слід помітний також у творчих роботах його учнів – студентів кафедри образотворчого мистецтва Національного університету імені Юрія Кондратюка, де він працював доцентом впродовж 2005-2010 років, та студентів кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка. Певний вплив мала вагома авторитетна думка Івана Віцька на формування творчого почерку учасників Міжнародних гончарських фестивалів у Опішні, де він багато разів був членом журі. Усі, хто знали Івана Михайловича, відзначають його тверду вдачу, гостре і влучне слово, принциповість та безапеляційність у підходах до якості і бездоганності у творенні кераміки. У той же час – він був абсолютно відкритий до сміливих експериментів з формою, кольором, матеріалами. Його багаторічна дружба з його славетним ровесником, велетом кераміки з Латвії Петерісом Мартінсонсом спонукала до обміну найсвіжішими віяннями і тенденціями, характерними для європейської кераміки 60-90 років ХХ століття. Загалом, з Латвією, з Ригою, з Дзінтарі (Латвія), де з початку 1960 збиралися і працювали разом провідні художники-керамісти з різних куточків Радянського Союзу, повязана ціла сторінка творчого життя Івана Віцька. Наприклад, ця тарілка (Рис.1), які і інші, створені художником у творчій групі 1961 року і стали результатом одного з таких «дзінтарівських творчих експериментів». Мистецтвознавець Олена Корусь пише про це так: «художники разом творили, гуляли узбережжям, відпочивали, сміялися читаючи "Енеїду". Під час особливо веселої вечірки в Наталії Максимчук (учасниця творчої групи – авт.) виникла ідея зафіксувати цей настрій у творчому акті: розписати фаянсові блюда. Як закінчили – виставили на огляд і вразили стриманих колег-прибалтів так, що за висловом Івана Віцька, блюда "гавкали яскравими кольорами на увесь Дзінтарі"» [8]. Яскрава, соковита, барвиста і впізнавана художня мова митця звучала у кераміці Віцька життєстверджуюче та піднесено. Його харизма і авторитарність (очевидці згадують, що Іван Михайлович практично нікому не доручав розробку нових форм, і близько 80% усієї продукції ПФЗ були авторства Віцька) [1, с.70]. Такими є його

найпопулярніші лаконічні та досконалі форми, запроваджені у масове виробництво на ПФЗ: чайний сервіз «Овал» (з різними варіаціями розписів), кавовий сервіз «Струмок», чашка з блюдцем «Подарункова» тощо. Такими є і його авторські роботи у порцеляні: фляга «Полтава», 1974 (Рис.2), набір «Солдатський» (1975) та інші.

**Рис. 1. Віцько І. Автопортрет. Фаянс, розпис керамічними фарбами, полива. 1961.
Фото Тетяни Зіненко під час експонування у галереї «ЦеГлина арт», 2018 .
Публікується вперше.**

Влітку 1974 року Полтава відзначила 800-річчя з часу першої згадки про місто у письмових джерелах. З цієї нагоди було створено багато порцелянової продукції ПФЗ, автором якої був Іван Віцько.

Рис. 2. Віцько І. «Полтава», фляга. Порцеляна, криття, розпис золотом. ПФЗ 1974.

До ювілею міста Полтавський фарфоровий випустив також серію колекційного посуду. Зокрема, чайний сервіз, «Полтава» (Рис. 3.). У центрі чайника з обох боків зображено дівчину в українському народному одязі, у

вінку зі стрічками що стоїть на повний зріст і показує на напис «800 років». Декор інших предметів подібний до мотивів розписів української народної кераміки («мотив вазона» та ін).

Рис.3. Сервіз «Полтава», фрагмент. Порцеляна, розпис, криття, Обводка і розпис золотом (форма Івана Віцька) ПФЗ, 1974, Оpubліковане Людмилою Карпінською-Романюк [2]

Творчий спадок художника досліджують мистецтвознавці: Віталій Ханко, Олексій Роготченко, Тетяна Зіненко, Олена Корусь, Людмила Карпінська-Романюк, Ольга Школьна. Але у той же час, недослідженими залишаються чимало аспектів, пов'язаних з творенням полтавської порцелянової історії, головним персонажем якої є, беззаперечно, Іван Віцько.

Література:

1. Зіненко Т.М. Полтавська порцеляна останньої третини ХХ століття у культурно-творчому становленні регіону: постаті, здобутки, асортимент (за матеріалами архівних, періодичних та музейних джерел) // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – 2012. – № 6. – С. 65-73. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_6_18

2. Карпінська-Романюк Л. «Батько, я вмираю від спраги, прости мене і дай мені хоч одну крапельку води» <https://ludamilia.wixsite.com/website-2/post/>

3. Корусь О.П. Мала пластика Полтавського фарфорового заводу / // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. - 2017. - № 1. - С. 17-22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2017_1_5

4. Роготченко О.О. Образотворче мистецтво України 1940 - 1960-х років: шляхи розвитку й художньо-стильові особливості: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства : 26.00.01 / Нац. муз. акад. України імені П. І. Чайковського. – Київ, 2016. – 40 с. – укр.

5. Заслужений художник Української РСР Іван Михайлович Віцько: каталог виставки творів / упоряд. В.М. Ханко; Полтавський краєзнавчий музей, Полтавська обласна організація спілки художників України. Полтава: Облполіграфвидав, 1983. 15 с. : фото.

6. Ханко В. Словник мистців Полтавщини. Архітектори, будівничі, гравери, графіки, декоратори, дослідники й популяризатори мистецтва, керамісти, майстри народного мистецтва, ікономалярі, живописці, мистці гобелена, порцеляни й фаянсу, скульптури). Середина ХVІІ – початок ХХІ ст. – Полтава: ВАТ «Видавництво «Полтава», 2002. 232 с.

7. Школьна О.В. Фарфор-фаянс України ХХ ст.: інфраструктура галузі, промислова та економічна політика, організаційно-творчі процеси: в 2 кн. К.: Інтертехнологія, 2011. Кн. 1. 400 с.: іл.

8. https://www.facebook.com/permalink.php?id=547196475326736&story_fbid=1974421035937599